

1

1 Forslag til Trondheim SV sitt valgprogram 2023-2027

2

3 **Små forskjeller og sterke fellesskap**

4 Folk trenger folk, hele livet. Gode lokalsamfunn er derfor viktig for oss alle. Vi må ha nok
5 ansatte i barnehager, skoler og eldreomsorgen, men vi trenger også ansatte som rengjør
6 bygg, tømmer søppel og kjører busser. Trondheim SV kjemper for en kommune med mer
7 fellesskap og en grønnere framtid. Vi tar kampen for mindre forskjeller og mindre forurensing.

8

9 Valget du gjør i september 2023 påvirker ikke bare hvordan Trondheim blir styrt de fire neste
10 årene, men også hvordan kommunen utvikles.

11

12 SVs løfte til deg er å kjempe for en kommune der vi setter innbyggere foran pengesterke
13 utbyggere, dyrkamark foran luksusboliger og kollektivtransport foran privatbiler. En kommune
14 som setter fellesskapet først, fordi noe av det beste med Norge er sterke fellesskap og små
15 forskjeller. Vi skal fortsette kampen for et solidarisk samfunn som tar klimaendringene på
16 alvor.

17

18 **Fellesskap, ikke forskjeller**

19 SV vil at alle unger skal ha en god barndom. Da er det uakseptabelt at barn vokser opp i
20 fattigdom i Trondheim. Vi har siden vi kom inn i den rødgrønne koalisjonen i 2019 sikret at
21 alle får barnetrygda, gjort det enklere å få kommunal bolig, vedtatt en radikal boligpolitisk
22 plan, økt sosialhjelpsatsene, innført kommunal bostøtte og sikret at papirløse kan søke på
23 kommunal bolig for å nevne noe.

24

25 Når noen få spekulerer i bolig taper mange. Unge i etableringsfasen, småbarnsfamiliene, de
26 uten fast jobb og de som ikke har råd til et godt sted å bo. Vi må få slutt på boligspekulasjon.
27 Alle skal ha tak over hodet, uten gjeld opp til pipa. Flere skal få mulighet til eie egen bolig,
28 samtidig som det er viktig at vi har et godt, rettferdig og fungerende leiemarked for de som
29 ikke ønsker eller kan eie selv.

30

31 **1. Bekjempe ulikhet og fattigdom**

32 Fattigdommen i Norge handler om forskjeller mellom dem som har mest og dem som har
33 minst, men enda mer handler den om avstanden mellom dem som har minst og alle de
34 andre. Fattigdom betyr utenforskap. Barn i fattige familier har ikke råd til å gå i bursdager,

35 eller feire sin egen. De har ikke råd til å delta i fritidsaktiviteter eller dra på ferier. De
 36 ekskluderes fra felles møteplasser og samtaler. Fattigdom skaper avstand mellom individet
 37 og resten av samfunnet. Fattigdom skaper avstand mellom barn og de foreldrene som ikke
 38 makter å forsørge dem.

39

40 Deltakelse i arbeidslivet er det viktigste enkeltelementet i fattigdomsbekjempelsen. Vi trenger
 41 derfor et inkluderende arbeidsliv med plass til alle som kan bidra. Men ikke alle skal delta i
 42 arbeidslivet, noen blir stående utenfor hele livet, eller i perioder av det. Trondheim SV ønsker
 43 å motvirke de alvorligste og mest skadelige utslagene av fattigdommen. Vi ønsker at alle skal
 44 kunne leve verdige liv, og vi ønsker å gi alle barn like muligheter til en god barndom
 45 uavhengig av foreldres økonomiske situasjon.

46

47 Trondheim kommune har startet arbeidet med et levekårsbudsjett for å hente kunnskap om
 48 utenforskap og marginalisering, og samfunnskostnader knyttet til dette. Målet med arbeidet er
 49 å snu utenforskap til tilhørighet og deltakelse. Det vil ha store gevinster både for livskvaliteten
 50 til den enkelte, familiene og samfunnet om vi løser utfordringene med utenforskap,
 51 fattigdomsbekjempelse står sentralt i dette arbeidet.

52

53 **Trondheim SV vil:**

54

- 55 ● øke sosialhjelpssatsene til nivå med SIFO-satsene.
- 56 ● prøve ut alternative ordninger som "sosialhjelp på budsjett", "ungdomslønn" eller
 57 "borgerlønn".
- 58 ● sikre den kommunale delen av NAV tilstrekkelige ressurser for å følge opp de som
 59 står lengst unna arbeidslivet.
- 60 ● sikre at alle barn har mulighet til å delta på minst en fritidsaktivitet uavhengig av
 61 foreldrenes lommebok.
- 62 ● styrke samarbeidet lokalt mellom NAV og barnevern med fokus på en sosial modell
 63 for oppfølging i barnevernet. Fattigdom skal ikke føre til omsorgssvikt for barna.
- 64 ● innføre en kommunal bostøtteordning og se på hvordan boligøkonomien kan
 65 organiseres best mulig for både nok tilgjengelige kommunale boliger og lavere
 66 husleie.
- 67 ● jobbe for mer rettferdige og velfungerende boligmarkeder.
- 68 ● ha universelle ordninger i skolen som gratis SFO med leksehjelp og kulturdager.
- 69 ● heve inntektsgrensen for friplass på kulturskolen til 5 G.
- 70 ● ha gode bydelsbibliotek i alle bydeler.
- 71 ● ha gratis kollektivtrafikk for barn og unge.
- 72 ● sikre tilstrekkelige ressurser til frivillige organisasjoner som arbeider med
 73 fattigdomsbekjempelse som f eks matsentralen, Røde Kors - Fellesverket og Kirkens
 74 Bymisjon.
- 75 ● innføre gratis barnehage i levekårsutsatte områder.
- 76 ● kostpenger i barnehage skal inkluderes i maksprisen.
- 77 ● innføre gratis skolemat i ungdomsskolen.
- 78 ● sørge for tverretattlig og tverrfaglig innsats mot frafall i videregående skole.

79

7

80

81 2. Oppvekst

82 Trygg og stabil tilknytning til omsorgspersoner, gode voksenmodeller og velfungerende
83 barnehage, skole, helsetjenester og nærmiljø gir en god oppvekst. Tidlig innsats styrker barn i
84 møte med samfunnet og forebygger lærevansker på skolen. Slik legges et godt grunnlag for
85 et rikt voksenliv. Arbeidet med å hindre frafall i videregående skole og utenforskap, starter
86 allerede på helsestasjonen og i barnehagen.

87

88 Barnehage

89 I barnehagen får barn utvikle sine sosiale ferdigheter og språkkunnskaper.
90 Barnehagen skal gi barna trygge rammer, og leken er læringsform. SV har alltid
91 jobbet for å forbedre barnehagetilbudet, og er stolte over å ha oppnådd full
92 barnehagedekning med Trondheim som første storby. SV vil ha profittfri barnehagedrift,
93 pengene skal gå til økt kvalitet. Målet til SV er gratis barnehage med løpende opptak.
94 For kommende periode vil vi først og fremst jobbe for flere ansatte, bedre arbeidsvilkår
95 og godt tverrfaglig samarbeid i barnehagene. Målet er at færrest mulig barn skal trenge
96 spesialpedagogisk tilrettelegging og at de som trenger det skal få god tilrettelegging tidlig.

97

98 Trondheim SV vil:

99

- 100 • innføre gratis barnehage i levekårsutsatte områder.
- 101 • at bemanningsnormen skal gjelde i hele barnehagens åpningstid.
- 102 • at pedagogenes arbeid med planlegging og foreldrekontakt ikke skal gå på bekostning
103 av voksentettheten i barnehagen.
- 104 • ha spesialpedagoger og miljøterapeutisk personell i alle barnehager for å sikre
105 tilrettelegging for barn og familier med spesielle behov.
- 106 • ha to barnehageopptak i året når bemanningsnormen er oppfylt i hele åpningstida.
- 107 • at alle barnehager skal tilby god og sunn mat servert av eget personell.
- 108 • inkludere kostpenger i maksprisen.
- 109 • legge til rette for mangfold med ideelle barnehager.
- 110 • at barnehagene skal ha tett samarbeid med helsestasjonen.
- 111 • at modellen "liten og ny" skal implementeres i alle barnehager.

112

113 Skole

114 SV ønsker en inkluderende fellesskole med vekt på læring, demokratisk deltakelse, trivsel og
115 mestring. Dette krever et lag med kompetente fagpersoner som har frihet til å forme

116 undervisningen slik at det kan ivareta individuelle barns behov. For å gi barn en mer variert
 117 hverdag med gode opplevelser, vil SV at praktiske og estetiske tilnærminger til læring skal ha
 118 større plass i skolen, gjennom kunst, kultur og håndverk. Vi vil også bruke nærområdet og
 119 lokal natur som læringsarena for å tilrettelegge for fysisk aktivitet, utvikle fellesskap og
 120 stedstilhørighet.

121

122 Trondheim SV vil:

123

- 124 ● at SFO skal være gratis med god kvalitet.
- 125 ● ha gratis skolemat av god kvalitet, vi starter med innføring i ungdomsskolen.
- 126 ● sørge for at alle elever får god opplæring innen digitalt personvern og IT -sikkerhet.
- 127 ● jobbe forebyggende mot skolevegring.
- 128 ● innføre en leksefri skole med kortere skolehverdag og større vekt på praktiske fag
 129 med bedre utstyr, instrumenter og verktøy til kunst-, musikk- og håndverksfagene.
- 130 ● skape gode uteområder rundt skolen og større bruk av natur som læringsarena.
- 131 ● styrke seksualundervisningen i skolen med fokus på seksuell helse og forebygging av
 132 seksuelle overgrep og trakassering.
- 133 ● sikre gratis bind og tamponger på alle ungdomsskoler.
- 134 ● oppfylle normen for helsesykepleiere i skolen og sikre gode arbeidslokaler.
- 135 ● styrke den tverrfaglige kompetansen i skolen med flere sosialfaglige ansatte,
 136 miljøterapeuter og miljøarbeidere.
- 137 ● ha anerkenningsfrie skoler og jobbe for å fjerne karakterer i orden og oppførsel.
- 138 ● forbedre samarbeidet mellom barnehage, grunnskole og videregående skoler for å
 139 sikre elevene gode overganger.
- 140 ● tilrettelegge for at alle elever kan gå på nærskolen når det er til elevens beste.
- 141 ● ivareta tegnspråklige og samiske elevers språklige rettigheter og gi tilgang på et godt
 142 språkmiljø med opplæring som inkluderer språkets kultur og historie.
- 143 ● styrke tilbudet til elever som trenger å bruke punktskrift, tegn som støtte eller alternativ
 144 og supplerende kommunikasjon (ASK).
- 145 ● legge til rette for flere språk som valgfag i skolen.
- 146 ● sørge for at barn og unge som har fått beskyttelse i Norge eller som bor i asylmottak
 147 raskt får tilgang til grunnskoleopplæring.
- 148 ● styrke tospråklig opplæring og sørge for at utgifter til tospråklige lærere ikke må
 149 dekkes innenfor skolens ordinære driftsbudsjett.
- 150 ● styrke ordningen med mottaksklasser i Trondheim kommune, redusere aldersspennet
 151 i klassene og inkludere dem i skolene for bedre integrering. Det er også behov for
 152 kursing for å styrke kompetansen på ivaretagelse av elevene.
- 153 ● styrke kompetansen på psykisk helse, rusproblematikk, dysleksi, ADHD og
 154 autismediagnoser.
- 155 ● ansette driftsoperatører på alle skoler og tilby utdanningsløp til fagbrev som barne og
 156 ungdomsarbeider.

157

158 Barne- og familietjenesten

159 Trondheim SV vil heve kvaliteten på barne- og familietjenestene for å hjelpe sårbare familier
 160 og forebygge at barn i Trondheim utsettes for omsorgssvikt. SV er opptatt av å bekjempe

161 stigmatiseringen som følger med det å trenge hjelp til å være en god forelder og få god
162 familiedynamikk for alle. For å fjerne stigmaet, må relasjonell velferd videreutvikles i de
163 kommunale tjenestene i årene framover. PP-tjenesten skal være tett på i barnehage og skole
164 for å forebygge utenforskap og imøtekomme familienes behov.

165

166 Trondheim SV vil øke kvaliteten og bemanningen i svangerskapsomsorgen. Det skal være og
167 oppleves trygt å gå gravid og få barn i Trondheim kommune. Tett oppfølging i og etter
168 svangerskapet vil bidra til å sikre barna en god start på livet, og foreldre trygghet i den nye
169 tilværelsen. Alle gravide skal få et reelt valg mellom oppfølging av jordmor eller fastlege
170 gjennom svangerskapet.

171

172 **Trondheim SV vil:**

173

- 174 ● inkludere barn og unge i arbeidet med tjenesteutviklingen som del av tillitsreformen.
- 175 ● videreføre bemanningsnorm i barnevernet som gir hver saksbehandler maksimum 15
176 familier å jobbe med.
- 177 ● styrke samarbeidet lokalt mellom NAV og barnevern med fokus på en sosial modell
178 for oppfølging i barnevernet. Fattigdom skal ikke føre til omsorgssvikt for barna.
- 179 ● styrke ettervernstilbudet for ungdom i barnevernet. Ettervernet skal være helhetlig og
180 fleksibelt.
- 181 ● sørge for at familier med behov for avlastning får dette innen rimelig tid og i et
182 hensiktsmessig omfang. Dette gjelder spesielt familier med sammensatte utfordringer.
- 183 ● tilføre ressurser til skolehelsetjenesten slik at skoletjenesten kan jobbe med elever
184 som har psykiske vansker, rusproblematikk, skolevegring og traumeproblematikk
- 185 ● sikre at det er sosialfaglig kompetanse på alle nivå og i alle tjenestetilbud i
186 kommunen.
- 187 ● at tjenestene til barn med sammensatte behov skal være helhetlige og henge
188 sammen på tvers av de ulike enhetene.
- 189 ● at alle skal få tilbud om hjemmebesøk av jordmor innen tre dager etter hjemreise og
190 av helsesykepleier innen ti dager etter fødsel.
- 191 ● styrke PP-tjenesten med flere ansatte for tett samarbeid rundt barn med varige og
192 kompliserte utfordringer.

193

194 3. Bolig for alle

195 Noe av det fineste med Trondheim er at det, sammenlignet med andre store byer, bor folk og
 196 familier med forskjellig bakgrunn og inntekt i de aller fleste av kommunens bydeler. Dette
 197 kommer ikke av seg selv og er under press på grunn av utviklingen i boligmarkedet. Vi må
 198 føre aktiv sosial boligpolitikk, gjennomføre områdeløft og fordele kommunale boliger på alle
 199 bydeler.

201 SV vil gjenreise den sosiale boligpolitikken. Bolig skal være noe å bo i, ikke noe å spekulere i.
 202 En sterk ideell og tredje boligsektor som tilbyr rimelige og langvarige leiekontrakter til de som
 203 enten ikke kan eller ønsker å eie egen bolig, gir folk flere valgmuligheter i et stadig mer
 204 presset boligmarked. Det gir stabilitet, trygghet, flere gode hjem og mindre etterspørsel etter
 205 kommunale boliger, og det vil virke prisdempende på eiermarkedet.

206

207 SV skal sørge for et stabilt botilbud for barnefamilier og at flere får tilbud om å leie egnet bolig
 208 med langsiktige kontrakter. Dette gjelder også leietakere med behov for tilrettelegging,
 209 bistand i hjemmet eller heldøgns omsorg.

210

211 Trondheim SV vil:

212

- 213 ● at flere skal få tilbud om kommunal bolig med lange kontrakter.
- 214 ● tilby gode, tilrettelagte boliger i bofellesskap og i nærheten av personalbaser.
- 215 ● utvide den kommunale bostøtta.
- 216 ● at ingen kommunale leiligheter skal stå tomme.
- 217 ● tilby "leie for eie" og "del-eie" når kommunale boliger skal selges.
- 218 ● jobbe for at flere får startlån.
- 219 ● beholde boligstiftelsene.
- 220 ● styrke tredje boligsektor i samarbeid med boligstiftelsene og tilføre disse flere boliger
 221 gjennom salg av kommunale boliger eller bruk av kommunal forkjøpsrett.
- 222 ● benytte forkjøpsrett i utbyggingsavtaler til å skaffe kommunale boliger og boliger til
 223 stiftelsene.
- 224 ● legge til rette for mer eksperimentell boligbygging, selvbyggeprosjekter og boliger med
 225 fellesfunksjoner.
- 226 ● gjøre Nyhavna til et boligsosialt prosjekt.
- 227 ● samarbeide med studentsamskipnaden om flere studentboliger.
- 228 ● organisere de kommunale boligene på en annen måte enn dagens lukka
 229 boligøkonomi med utgiftsdekkende leie.
- 230 ● ha høy eiendomsskatt med høyt bunnfradrag.

231 4. Byutvikling og klima

232 En grønn og rettferdig byutvikling dekker fellesskapets behov uten å være styrt av utbyggere
 233 eller pengeinteresser. Med SV skal det offentlige i større grad styre utbygginger i Trondheim
 234 for å sikre bærekraftig utvikling med lave klimagassutslipp, sosial boligprofil, gode offentlige
 235 funksjoner og arkitektonisk kvalitet som står seg over tid. Innbyggerne skal involveres tidlig og
 236 i langt større grad gjennom aktiv medvirkning og deltakende budsjettering. De fleste av
 237 framtidens bygg står her allerede, og den mest miljøvennlige kvadratmeteren er den vi ikke
 238 bygger. SV vil skape bydeler for framtida som dekker de viktigste behovene i hverdagen, i en
 239 bærekraftig og mer rettferdig by å trives i.

240

241 Bærekraftig byvekst

242 SV ønsker at folk skal ha reell medvirkning og innflytelse på de faktorer i nærmiljøet som
 243 påvirker egen helse og trivsel. På den måten skaper vi tilhørighet, og byutvikling blir et
 244 verktøy for sosial utjevning. Vi vil ha en byvekst som styrker biomangfold, folkehelse,
 245 livskvalitet, estetikk, historie og kultur.

246

247 Alle skal ha et godt bomiljø med ren luft, et tilstrekkelig tilbud av næring og offentlige tjenester
 248 og gode rekreasjonsområder i gang- og sykkelavstand. Trondheim må fortettes rundt
 249 kollektivknutepunktene, slik at det er enkelt å reise mellom hjem, arbeid og fritidsaktiviteter
 250 uten bil.

251

252 Trondheim har arkitektur og byområder som er historiske identitetsmarkører for byen.
 253 Bevaring av disse er god miljøpolitikk, kulturminneforvaltning og nødvendig for byens
 254 særpreg. Ny bebyggelse bør ta hensyn til eksisterende kulturminner, både i fysisk utforming
 255 og estetisk uttrykk. Hvert område som utbygges bør ha et bærekraftig arkitektonisk uttrykk,
 256 som vi kan være stolte av både i dag og i framtida.

257

258 Områdeløft skaper bydeler som fremmer livskvalitet og helse gjennom godt bomiljø, variert
 259 befolkning og gode offentlige byrom og møteplasser. Det er satt i gang områdeløft på
 260 Lademoen og Tempe/ Sorgenfri fordi disse skårer lavt på levekårsundersøkelser i dag.

261 Som Norges teknologiske hovedstad ligger mye til rette for at Trondheim skal gå i front mot
 262 det grønne skiftet. SV vil at Trondheim kommune skal ta i bruk eksisterende teknologi og
 263 teste ut nye løsninger for å sikre energioptimalisering og klimatilpasning i utviklingen av byen.
 264 Utviklingen av nye bydeler skal gjøres på en økologisk skånsom måte, og vi må ha som mål å
 265 etablere nullutslippsbydeler der det er mulig. Det må legges til rette for gode energiløsninger
 266 som muliggjør dette.

267

268 Trondheim SV vil:

269

- 270 ● at konsekvenser for klima og miljø skal vektles tyngst i alle arealplaner.
- 271 ● ha sosial boligbygging i alle nye utbyggingsområder.
- 272 ● ha en leilighetsfordeling som gir gode familieboliger i alle nye utbygginger.
- 273 ● ikke tillate svalganger og sikre minst en stille side for alle leiligheter.

- 274 ● styrke byarkitektens funksjon.
- 275 ● bevare verneverdige kulturminner og viktige kulturmiljø, som for eksempel
- 276 lystgårdsanleggene.
- 277 ● som hovedregel ikke fortette i den verneverdige trehus- og jugendbebyggelsen.
- 278 ● stanse spekulasjon i forfall ved ikke å tillate annet enn gjenoppføring i nåværende
- 279 volum og høyde innenfor hensynssone “bevaring kulturmiljø”.
- 280 ● ikke bygge på myr eller dyrkbar mark, ødelegge økologiske korridorer og i minst mulig
- 281 grad berøre naturverdier og biomangfold ved utbygging.
- 282 ● styrke og reetablere økologiske funksjoner i tettbygde deler av byen.
- 283 ● bruke fasadebeplantning og styrke biomangfold ved alle kommunale bygg og anlegg.
- 284 ● utnytte mulighetene for grønne drag ved å inkludere trekroner på privat eiendom.
- 285 ● at kommunens eiendomsforvaltning må ta hensyn til økologiske, sosiale og kulturelle
- 286 faktorer.
- 287 ● sørge for flere områdeløft som gir gode oppvekstvilkår og reduserer kriminalitet og
- 288 sosiale problemer.
- 289

290 **Tilgjengelig by**

291 Trondheim skal være en by det er enkelt å ferdes i. Det skal være enkelt å komme seg til
 292 kollektivknutepunktene. Påstigningspunkter for pendlere fra mindre sentrale områder skal ha
 293 tilgjengelig parkering for både sykkel og bil, så det er enkelt å pendle hele eller deler av
 294 reiseveien med buss eller tog. Sykkelparkering ved kollektivknutepunkter og
 295 påstigningspunkter skal sikre trygg parkering av sykler.

296
 297 Vi vil ha sammenhengende sykkelveier som gjør det trygt og effektivt å benytte sykkel til og
 298 fra arbeid, ærend og aktiviteter. Både gang- og sykkelvei må ha et vintervedlikehold som gjør
 299 det trygt å gå og sykle året rundt. Universell utforming skal ivaretas i utviklingen av bygninger,
 300 byrom og byens infrastruktur.

301
 302 Trondheims innbyggere skal oppleve god bokvalitet og gode byrom, uavhengig av bakgrunn,
 303 kultur og økonomi. SV vil at det skal legges til rette for naturlige møteplasser og gode
 304 uteområder som innbyr til sosial aktivitet. Parsellhager og gode grøntarealer kan styrke
 305 fellesskapet i et nabolag.

306
 307 Områdeplaner og reguleringsplaner skal inkludere beboere, lokale næringsaktører, utbyggere
 308 og andre interessenter på en god måte i planprosessene. Slik kan man sikre medvirkning og
 309 eierskap til eget nærområde.

310
 311 Helsefremmende byrom som legger til rette for lek, aktivitet, tur og rekreasjon – Både for barn
 312 og voksne. SV vil legge til rette for trygg aktivitet i og nær Nidelva, og tilrettelegge flere
 313 områder for bading og vannaktivitet langs fjorden.

314

315 **Trondheim SV vil:**

316

- 317 ● oppgradere og videreutvikle byens grøntområder.
- 318 ● styrke bydelssentra og fortette med kvalitet langs viktige kollektivtraséer.

- 319 ● styrke Midtbyens konkurransefortrinn med kulturinstitusjoner og museum.
- 320 ● prioritere gode sykkelparkeringsplasser, gang- og sykkelveier.
- 321 ● ha flere ladepunkter for el-bil.
- 322 ● ha grønne rekreasjonsområder innen 300 meters rekkevidde for alle.
- 323 ● akseptere høyere bygg på kollektivknutepunkt og ved lokalsentra.
- 324 ● stanse hyblifiseringen av Møllenberg og andre sentrumsnære områder.
- 325 ● gjøre informasjon om arealplaner lettere tilgjengelig.
- 326 ● ha flere gågater og mindre gjennomgangstrafikk i Midtbyen.
- 327 ● ha god fremkommelighet om vinteren med bedre brøyting og mindre salting.
- 328 ● ha mykere naturlig underlag som del av gangvegene.
- 329 ● se etter betong- og asfaltområder som kan gjøres om til parker, lekeplasser og grønne
- 330 byrom.
- 331 ● ha skole og barnehager i Midtbyen.
- 332 ● ha et veksthus i Midtbyen, en grønn og varm helårs møteplass under tak.

333

334 **Mobilitet**

335 Privatbiler tar opp store deler av byrommet vårt og presser myke trafikanter, kultur og
 336 næringsliv opp på fortauene. SV vil redusere privatbilisme til fordel for gående, syklende og
 337 kollektivtrafikk. Det er mange som er avhengige av bilen, både mennesker med
 338 funksjonsnedsettelse og næringsaktører. De vil også tjene på at flere velger andre løsninger
 339 enn privatbil til ordinær transport. Flere gågater vil frigjøre store arealer som kan brukes til
 340 kafe, restaurant, uteliv og kultur. Midtbyens fortrinn er nettopp det store tilbudet av
 341 uavhengige butikker, kulturliv, uteliv og spisesteder. Ved å redusere gjennomgangstrafikk og
 342 skape mer rom for disse aktivitetene vil man styrke Midtbyens fortrinn og skape en mer
 343 attraktiv by.

344

345 Tidsklemma gjør det vanskelig for mange å reise miljøvennlig i hverdagen. Avstandene
 346 mellom barnehage, skole, jobb og hjem sammenfaller ikke nødvendigvis med
 347 kollektivtraséene, og enkeltbilletter på kollektivtransporten er dyre og gjør at mange velger
 348 bort kollektivt de gangene det kunne vært en mulighet. Det er nødvendig med et grønt
 349 transportløft, særlig for barne og unge. De miljøvennlige alternativene skal være effektive,
 350 lettvinne og billige så flere reiser miljøvennlig i hverdagen.

351

352 **Trondheim SV vil:**

353

- 354 ● ha bybane i tillegg til buss.
- 355 ● ha gode hjemkjøringsordninger for næringslivet i Midtbyen.
- 356 ● planlegge videre metrobusslinjer slik at de enkelt kan erstattes med bybane.
- 357 ● prioritere kollektivtrafikk i kryss og kjørefelt.
- 358 ● prioritere bybane foran utbygging av Johan Tillers vei og Byåstunnelen.

- 359 ● sikre kollektivfelt på Nydalsbrua og i Byåstunnelen med gang- og sykkelløsning i
- 360 Byåsveien og Bøckmans veg når tunnelen står ferdig.
- 361 ● ha bedre trafikk-løsninger for gående og syklende i Roald Amundsens veg.
- 362 ● at kommunen skal overta Innherredsveien, Kongens Gate og Elgesetergate fra
- 363 fylkeskommunen.
- 364 ● ha kollektivtrafikken i egenregi.
- 365 ● ha bedre universell utforming langs kollektivtraseer.
- 366 ● modernisere Gråkallbanen.
- 367 ● endre bomringen til mer rettferdig plassering av bompunkter, men aller helst vil vi ha
- 368 veiprising i stedet.
- 369 ● ha gratis buss for dem under 25.
- 370 ● regulere bruken av el-sparkesykler for å sikre trygg ferdsel for alle.
- 371 ● ferdigstille hovedsykkelveinet.
- 372 ● at nattbussen skal stoppe mellom holdeplasser for å gi folk kortere vei hjem.
- 373 ● innføre parkeringsavgift ved kjøpesenter og store arbeidsplasser.
- 374 ● tilrettelegge for trygge byrom med god belysning og opplyste veier til og fra
- 375 kollektivtransport.
- 376 ● tilrettelegge for bildelingsløsninger i alle bydeler som kan frigjøre husstander for egen
- 377 bil.
- 378 ● sørge for at det blir et sammenhengende sykkelveinett.
- 379 ● fortsette arbeidet gjennom miljøpakken med flere snarveier som del av barnehage og
- 380 skolevei.
- 381

382 Nyhavna

383 Bydelen Nyhavna er så stor at utbyggingen vil utgjøre en betydelig forskjell for
 384 befolkningstetthet, sosial ulikhet, klimagassutslipp og mangfold i sentrum av Trondheim.
 385 Bydelen er heleid av det offentlige, med historiske kulturminner og aktivt kultur- og næringsliv,
 386 midt mellom fjorden og de historiske bydelene Lademoen og Svartlamon.

387
 388 Som hovedeier skal kommunen inkludere alternative boformer og prioritere arkitektonisk
 389 kvalitet og nullutslippsløsninger når den nye bydelen bygges. Eierstyring er vårt viktigste
 390 verktøy for å drive teknologi- og byutvikling i en bærekraftig og sosial retning.

391
 392 **Trondheim SV vil:**

- 393
- 394 ● at Nyhavna skal inneholde et mangfold av boligtyper og eieformer for å imøtekomme
- 395 framtidens ulike behov.
- 396 ● at kommunen og utviklings-selskapet sammen skal stå for en sosial boligbygging.
- 397 ● etablere et kvartal som pilot for alternative boformer skjermet fra markedet.
- 398 ● at kommunens utbytte skal øremerkes til sosial boligbygging på Nyhavna.
- 399 ● at freda og verneverdige kulturminner organiseres i et kommunalt foretak og stilles
- 400 disponibelt for kunst- og kulturproduksjon, småskala industriproduksjon og maritime
- 401 næringer.
- 402

403 Klima og sirkulærøkonomi

404 Trondheim kommune må legge til rette for et gjenbrukssamfunn med lavere energibruk og
405 mindre klimagassutslipp.

406

407 **Trondheim SV vil:**

408

- 409 ● utvikle gjenbruksstasjonene og øke gjenbruk av møbler og byggevarer.
- 410 ● at kommunen skal ivareta, gjenbruke og transformere egne bygninger og
- 411 bygningsmateriell og bidra til ombruk gjennom materialbanker.
- 412 ● ta i bruk virkemidler i plan- og bygningsloven for å kreve gjenbruk av bygg og
- 413 materialer når områder transformeres.
- 414 ● utnytte tomme og midlertidig tomme kommunale bygg.
- 415 ● at kommunen blir en plastmart kommune i løpet av 2024.
- 416 ● bekjempe all forurensing og håndtere avfallet som en ressurs.
- 417 ● gjøre teknologihovedstaden til energihovedstaden.
- 418 ● planlegge alle kommunale bygg med solfangere, jordvarme eller solceller.
- 419 ● at nye kommunale bygg er fleksible for å sikre flerbruk og at de lett kan endres når
- 420 nye behov oppstår.
- 421 ● etablere sesonglager for grunnvarme.
- 422 ● jobbe for at Nyhavna, Sluppen og Granåsen idrettspark blir nullutslippsområder.
- 423 ● kutte klimagassutslipp ved å stille krav i innkjøp- og anskaffelsesprosesser.

424 **5. Natur og miljø**

425 Alle skal ha tilgang til gode natur- og friluftsområder. Å legge til rette for aktivitet og
426 naturopplevelser er et viktig folkehelseiltak. For arts mangfoldet er det viktig å verne grønne
427 korridorer, Nidelvkorridoren, kystsonen og Bymarka mot utbygging og
428 anleggsvirksomhet. I Trondheim har vi et rikt biologisk mangfold både på land og i
429 vann, og svært mange trua arter som vi har et ansvar for å bevare. Trondheim
430 kommune skal derfor ha god oversikt over naturmangfoldet og sørge for at det styrkes i
431 alle utbyggingsplaner. I det komplekse samspillet mellom byutvikling, natur og samfunn er
432 det mange faktorer som må hensyntas. Innbyggere benytter høringsprosesser til å synliggjøre
433 tap av naturverdier og konsekvenser det har for deres livskvalitet; vi vil ta dem på alvor og
434 møte natur- og klimaforpliktelser på en troverdig måte. Når nedbygging skjer bit for bit, blir
435 konsekvensene gjennomgripende. I møte med byutvikling og samfunnsøkonomi skal ikke
436 nærnatur eller de mange små økosystemene tape.

437 **For livet under vann vil SV:**

- 438 ● lage en felles kystsoneplan for kommunene langs Trondheimsfjorden uten oppdrett,
- 439 tråling, snurpenotfiske eller uttak av leppefisk til bruk i oppdrettsnæringen.
- 440 ● styrke arbeidet med å restaurere elver og gyteområder, åpne bekker og fjerne
- 441 vandringshindre.
- 442 ● strengere regulering av motorisert ferdsel i sårbare marine områder.
- 443 ● kreve høyere minstevannføring og synliggjøre økologiske hensyn i Nidelva når
- 444 kraftkonsesjoner revideres.

- 445 ● stanse utslipp til Nidelva, ikke tillate utbygging i Nidelvkorridoren og rydde
- 446 elvebunnen for skrot.
- 447 ● stimulere til jordbruk som reduserer utslipp av næringsalter.
- 448 ● legge til rette for strandrydding og stanse kommunens egne utslipp av plast til fjorden.

449 **For livet på land vil SV:**

- 450 ● ha kunnskapsbasert skogforvaltning basert på oppdatert miljøkartlegging og
- 451 verditaksering.
- 452 ● ha en insektsvennlig by med flere kulturer, grasmarker og riktig beplantning i
- 453 parker.
- 454 ● bevare naturlig- og gammelskog, ikke erstatte det med nyplanting.
- 455 ● utvikle kommunens arealregnskap til et økosystem-regnskap.
- 456 ● bevare og styrke de økologiske korridorene, rød og grønn strek.
- 457 ● plante 10.000 nye trær i Trondheim sentrum for større artsmangfold.
- 458 ● styrke Ladestien, og foreslå en urban nasjonalpark på Ladehalvøya.
- 459 ● stimulere innbyggere til ta vare på artsmangfold i hager og opprette tilskuddsordning
- 460 for å fremme artsmangfold i private hager.
- 461 ● opprette en kommunal naturskikkpris etter modell av byggeskikksprisen.
- 462 ● ha beplantning på fasade og insektshotell i kommunale bygg.
- 463 ● ikke tillate inngrep i våtmark, myr og fjæreområder.
- 464 ● ikke bygge idrettsanlegg innenfor rød strek i Bymarka.
- 465 ● bevare Strindamarka mot skianlegg.
- 466 ● si nei til moloanlegg på Ladehammeren.
- 467 ● sette hensynet til naturmangfold foran organisert idrett og motorisert ferdsel ved
- 468 etablering av nye anlegg.
- 469 ● ha en forpliktende lov for vern av Bymarka.
- 470 ● ha gode og naturlige utearealer i barnehager og skoler uten plast og gummidekke.
- 471 ● innføre forbud mot privat fyrverkeri og heller ha kommunalt fyrverkeri og lasershow i
- 472 bydelene.

473 **For friluftslivet vil SV:**

- 474 ● bevare markagrensa.
- 475 ● etablere flere sjøbad på utbygde sjøkanter.
- 476 ● kartlegge bynære friområder for flere turstier.
- 477 ● sikre tilstrekkelig areal og turdrag ved alle nye utbyggingsplaner.
- 478 ● sikre at alle har tilgang til et aktivt friluftsliv med gode stier og turveier i og til
- 479 marka fra boligområder.
- 480 ● tilrettelegge og vedlikeholde turstier i marka og sikre et godt tilbud for personer
- 481 med nedsatt funksjonsevne.
- 482 ● prioritere bynære skiløyper og løypenett.
- 483 ● sette hensynet til stillhet og de mange turgåere foran hensynet til motorisert ferdsel og
- 484 organisert idrett.

485 **For jordvernet vil SV:**

- 486 ● sikre det matproduserende arealet i kommunen for framtidige generasjoner.
- 487 ● ha nulltoleranse for nedbygging av dyrka mark, grønn strek ligger like fast som den
- 488 røde.
- 489 ● at dyrkbar mark som lommer i bebyggelsen skal bli urbant landbruk.
- 490 ● tilrettelegge for lokal matproduksjon både i konvensjonelt og økologisk landbruk,
- 491 andelslandbruk og som urban dyrking i felleshager.
- 492 ● kreve jordflytting når dyrka jord går tapt ved utvidelse av driftsbygninger og nødvendig
- 493 infrastruktur.

494 6. Helse

495 Innbyggerne i kommunen skal oppleve at deres helseutfordringer blitt tatt på alvor og at det
496 finnes offentlige tilbud for å hjelpe, støtte og trygge dem. SV mener at det skal finnes gode
497 lavterskeltilbud med korte ventetider og tverrfaglige team til komplekse utfordringer. En
498 fungerende fastlegeordning, i samarbeid med andre kommunale tilbud, er avgjørende for en
499 helhetlig helsetjeneste.

500

501 Rettferdig fordeling og sosial utjevning er det viktigste tiltaket vi kan gjøre for god helse. Dette
502 gjelder gjennom hele livsløpet. SV vil samarbeide tett med pasient- og brukerorganisasjoner
503 for å sikre innbyggernes rett til medbestemmelse.

504 SV vil arbeide for at alle har full tilgang på nødvendig helsehjelp. Alle skal bli møtt med
505 omsorg og profesjonalitet. SV mener at kvaliteten på hele kjeden er et offentlig ansvar.

506

507 Kommunehelsetjenesten skal sikre befolkningen rask og god hjelp, og bidra til å forebygge
508 sykdom. Fysisk aktivitet gir et bedre og sunnere liv. Har man mulighet til å bruke kroppen i
509 naturen holder man seg frisk.

510

511 Alle må få god hjelp etter en skade eller for en funksjonsutfordring de har. God rehabilitering
512 og habilitering vil gi flere et bedre liv.

513

514 Trondheim SV vil:

515

- 516 ● øke grunnbemanninga i helsesektoren.
- 517 ● alltid jobbe for god folkehelse.
- 518 ● sikre rehabiliterings- og habiliteringstilbudet i kommunen.
- 519 ● sikre tilbudet av fysioterapeuter, ergoterapeuter og logopeder med kommunale avtaler
- 520 for kortere ventetider og bedre kvalitet.
- 521 ● jobbe for at fastlegeordningen består med kommunalt legekantor og faste ansatte.
- 522 ● sikre full tilgang til grunnleggende helsetjenester for papirløse og andre som
- 523 oppholder seg irregulært i Norge.

524

525 God helse hele livet

526 Mennesker som har behov for kommunale tjenester har mye kunnskap om hva de trenger og
527 ønsker, derfor vil SV gi mer makt til dem som bruker tjenestene. Å ha god helse og livskvalitet
528 hele livet handler også om å legge til rette for kulturopplevelser og aktivitet. Deltakelse i
529 samfunnslivet er verdifullt for samfunnet og helsebringende for den enkelte. Vi skal sikre gode
530 og ivaretagende kommunale tjenester for innbyggerne hele livet igjennom.

531

532 Trondheim SV vil:

533

- 534 ● bidra til gode aktivitetstilbud og møteplasser i samarbeid med blant annet sykehjem,
- 535 kulturarbeidere og frivillig sektor.

- 536 ● sørge for gode aktivitetstiltak på alle sykehjemmene hver dag.
- 537 ● følge opp samboerгарantien og sikre at par som begge trenger plass på sykehjem får
- 538 bo sammen.
- 539 ● øke grunnbemanning på helse- og velferdssenter og hjemmetjenesten.
- 540 ● sikre at beboere på sykehjem skal ha et næringsrikt og variert kosthold.
- 541 ● ivareta beboere med innvandrerbakgrunn for at de kan få en likeverdig behandling.
- 542 ● sørge for kompetanse og tiltak som sikrer at skeive eldre kan være åpne om sin
- 543 legning, og bli godt ivaretatt.
- 544 ● styrke den tverrfaglige bemanningen i hjemmetjenestene for å håndtere de komplekse
- 545 oppgavene som er overført kommunen.
- 546 ● sikre alternative boformer for å motvirke ensomhet og opprettholde funksjon, som
- 547 demenslandsby, generasjonsboliger, eldrekollektiv, eller omsorgsboliger med styrket
- 548 praktisk bistand.
- 549 ● gi mulighet til å bo hjemme så lenge personen vil, ved et godt utbygd tilbud av
- 550 hjemmetjenester og god praktisk bistand i hjemmet.
- 551 ● fremme digital kompetanse for å sikre lik tilgang til offentlige tjenester.
- 552

553 Velferdsteknologi

554 Velferdsteknologi byr på mange innovative løsninger, og flere vil komme som vi idag ikke ser
 555 rekkevidden av. Velferdsteknologi må benyttes med god faglig og etisk skjønn og ikke kun
 556 økonomisk motivert. Brukerens behov må alltid komme først ved at teknologien eksempelvis
 557 kan føre til en større opplevelse av autonomi, frihet og trygghet.

558

559 Trondheim SV vil:

560

- 561 ● samarbeide med byens teknologimiljø for å ta i bruk hensiktsmessig
- 562 velferdsteknologi.
- 563 ● legge til rette for velferdsteknologi som gir eldre muligheten til å bo hjemme
- 564 lengre.
- 565 ● videreføre ordningen med digitale trygghetsalarmer.
- 566 ● sørge for at velferdsteknologi blir et supplement til, og ikke kommer i stedet for, det
- 567 fysiske møtet mellom de som mottar og de som gir tjenestene.
- 568 ● bruke velferdsteknologi for å gi bedre og raskere hjelp som kan øke lysten og
- 569 muligheten til å bo hjemme lengre, og sikre tilstrekkelig opplæring hos brukere.
- 570

571 Kvinnehelse

572 Kvinnesykdommer som hormonforstyrrelser, svangerskaps- og barselskomplikasjoner,
 573 muskel- og skjelettsykdommer, smerte- og utmattelsestilstander, kroniske sykdommer og
 574 sykdommer som manifesterer seg annerledes hos kvinner (f.eks. hjertelidelser) har ikke blitt
 575 prioritert forsket på, til tross for høyere sykefravær blant kvinner enn menn. Fastleger og
 576 annet helsepersonell må få bedre kunnskap, slik at kvinner får rask og god hjelp. For å sikre

577 god kvinnehelse må også helsefremmende arbeid dekke ulike etniske gruppers behov. Det er
578 derfor viktig å sikre lavterskeltilbud som setter fokus på innvandrerkvinnens helse.

579

580 Kvinnehelse må sees på i et samfunnsperspektiv. Mange kvinner er i praksis både dobbelt og
581 trippeltarbeidende da de tar en større del av omsorgsarbeidet i familiene.

582 Å føde barn innebærer en risiko for både mor og barn, det er derfor viktig med tett oppfølging
583 både under graviditet og i barseltid.

584

585 **Trondheim SV vil:**

586

- 587 ● at fastlegene sikres god kompetanse på kvinnehelse.
- 588 ● ha lavterskeltilbud på helsestasjonene for innvandrerkvinner med fokus på kropp,
589 kjønn, seksualitet og selvbestemt abort.
- 590 ● jobbe for bedre oppfølging av kvinners fysiske og psykiske helse for å forebygge
591 varige plager etter fødsel.
- 592 ● styrke oppfølgingen av prostituerte kvinner ved lavterskel helsehjelp, lege og
593 gynekolog, samtaletilbud og Exitprogram.
- 594 ● støtte og bidra til videreutvikling av frivillige organisasjoner som Feministhuset og
595 NKS.
- 596 ● bedre forholdene for kvinner som soner gjennom å styrke den kommunale
597 fengselshelsetjenesten.
- 598 ● søke samarbeid med staten for å opprette egne NAV-stillinger i fengsel med fokus på
599 kvinnelige innsatte.
- 600 ● følge opp arbeidet med kommunens handlingsplan for å bekjempe
601 æreskultur/æresvold/tvangsekteskap.
- 602 ● styrke og forbedre barseltilbudet i kommunen gjennom flere stillinger og utvidelse av
603 tverrfagligheten i barselomsorgen. Vi vil legge til rette for bedre ivaretagelse av mor
604 gjennom lavterskel tilgang på fysioterapeut, gynekolog og fokus på seksuell helse
605 etter fødsel.

606

607

608 7. Velferd og sosial

609 Rus

610 Det finnes mange ulike grunner til at mennesker blir rusmiddelavhengige, enten de er
 611 genetisk disponert, har psykiske problemer eller driver selvmedisinering. SV mener at tabu,
 612 skam og straffeforfølgelse av rusmiddelavhengige og rusbrukere forverrer muligheten til å
 613 forebygge og behandle. SV vil bort fra straff, avkriminalisere brukerdoser og heller bruke
 614 ressurser på å forebygge, behandle, sørge for ettervern og skadereduksjon. SV mener at en
 615 fortsatt streng regulering av alkohol, slik vi har det i dag med monopol på utsalgssteder og
 616 tydelige regler for skjenkesteder, er det beste forebyggende tiltak vi har mot
 617 alkoholproblemer.

618
 619 Behandling av rusmiddelavhengige foregår i stor grad i helseforetak med støtte fra
 620 kommunen, men kutt og effektivisering har gitt kortere behandlingstid og dårligere
 621 behandlingstilbud. Dette stiller høyere krav til de kommunale tilbudene. SV vil styrke de
 622 kommunale tjenestene innen psykisk helse og rus, og etablere tjenester som kan bistå
 623 utenfor ordinær arbeidstid og arbeidssted. Det er også viktig at pårørende, og spesielt barn
 624 av rusmiddelavhengige, sikres hjelp og veiledning gjennom hele behandlings- og
 625 rehabiliteringsprosessen.

626

627 Trondheim SV vil:

628

- 629 • at kommunen skal ha alternative reaksjonsformer og lett tilgang til helsehjelp og
- 630 rådgivning ved pågripelse for bruk eller besittelse av narkotika til eget bruk.
- 631 • styrke tilbudet til volds- og overgrepsofsatte i rusmiljøet.
- 632 • styrke samarbeidet mellom kommunen og TSB om et helhetlig ettervernstilbud.
- 633 • videreutvikle og forsterke oppfølgingstjenestene innen enhet for psykisk helse og rus,
- 634 og rusenheten ved eksempelvis Housing First, MO senteret, Uteteam og
- 635 mestringsteam.
- 636 • styrke ambulerende oppsøkende tjenester til mennesker med alvorlige og
- 637 sammensatte psykiske helse- og rusutfordringer.
- 638 • opprette brukerrom som del av strategi for å nå nullvisjon for overdosedødsfall.
- 639 • styrke samarbeidet med brukerorganisasjonene og ansette flere erfaringskonsulenter.
- 640 • sikre differensierte boliger for de ulike målgruppene innen rusfeltet.

641

642

643 Psykisk helse

644 En psykisk helse har vi alle, og omtrent halvparten av oss vil på et tidspunkt i livet få en
 645 psykisk vanske av kortere eller lengre varighet. Selvmord er dessverre en hyppig dødsårsak i
 646 Norge, spesielt blant unge menn. Et inkluderende og rettferdig samfunn hvor barn har reelle

647 muligheter til mestring og samhold, som kan kompensere der familien ikke kan bidra
 648 tilstrekkelig kan være avgjørende for å sikre normal utvikling og tidlig hindre utvikling av
 649 sykdom. Tidlig debut av psykisk sykdom er forbundet med dårlig prognose. Forebygge
 650 uhelse, fange opp og hjelpe barn med dårlige omsorgsforhold og eller psykiske vansker er
 651 derfor veldig viktig.

652

653 Trondheim har som studentby et særlig ansvar for å sikre at det er god oppfølging av
 654 studenter, enten de sliter med ensomhet, stress eller andre psykiske belastninger.

655

656 Vi vil jobbe for et inkluderende samfunn og arbeidsliv hvor flest mulig kjenner på mening og
 657 tilhørighet. Når sykdom rammer er god og rask nok behandling avgjørende, samt at tilgangen
 658 til hjelp ikke avgjøres av din privatøkonomi. SV vil bidra til et godt psykososialt samfunnsklima
 659 og jobbe mot polariserende og kunnskapsløs kommunikasjon i media om psykisk uhelse.

660

661 **Trondheim SV vil:**

- 662 • fortsette satsingen på “Rask psykisk helsehjelp”.
- 663 • ha gode oppfølgings- og boligtilbud til mennesker med alvorlige og sammensatte
664 psykiske lidelser.
- 665 • jobbe for å bedre det tverretatlige samarbeidet mellom St.Olavs og kommunen for
666 mennesker med psykiske lidelser.
- 667 • støtte frivilligsentralenes arbeid for å inkludere og aktivisere mennesker som av
668 ulike årsaker havner utenfor arbeidsliv eller er ensomme.
- 669 • samarbeide med SiT for å sikre god oppfølging av studenter.
- 670 • følge opp arbeidet med kommunens handlingsplan mot vold i nære relasjoner og
671 gjennomføre kompetanseheving på vold i nære relasjoner for helse- og
672 sosialarbeidere, lærere m.fl.
- 673 • styrke oppfølgingen av prostituerte ved lavterskel helsehjelp, lege og
674 gynekolog, samtaletilbud og Exitprogram.
- 675 • ha et kompetanseløft innen psykisk helsearbeid i ulike tjenester som barnehager,
676 skoler, NAV og på arbeidsplasser.
- 677 • sørge for at arbeidsrettede tjenester kan pågå parallelt med behandling for psykisk
678 helse og arbeidsrettede tiltak som IPS (Individuell jobbstøtte)
- 679 • sikre nok kommunale akutte døgnplasser for mennesker med psykiske lidelser.
- 680 • følge opp kommunens arbeid med handlingsplan mot selvmord og oppfølging etter
681 selvmordsforsøk.
- 682 • at fysisk oppmøte skal være hovedregel i behandling av psykisk helse.
- 683 • ta initiativ til at Trondheim følger Oslos eksempel med å bli en traumebevisst by.

- 684 • styrke lavterskeltilbud for de med spiseforstyrrelser eller et problematisk forhold til
685 forhold til kropp, mat, trening og følelser.

686 Funksjonsnedsettelse

687 Mennesker med funksjonsnedsettelse skal leve fullverdige liv. Dette innebærer at de får de
688 helsetjenestene de har behov for, at de har tilbud om et bomiljø som er tilpasset, og ikke
689 minst arbeid eller annen meningsfull aktivitet og lik mulighet til å delta i samfunnet.

690

691 Trondheim SV vil:

692

- 693 • jobbe for flere tilgjengelige boliger for mennesker med funksjonsnedsettelse
- 694 • sikre at mennesker med funksjonsnedsettelse sikres selvbestemmelse i boligspørsmål
695 og får informasjon om retten til startlån, tilpasningstilskudd og kommunal bostøtte.
- 696 • øke antallet med øremerkede VTA-plasser i kommunen for mennesker med
697 utviklingshemning og styrke muligheten for å prøve ut tilrettelagt og ordinært arbeid.
- 698 • jobbe for et bedre helse- og omsorgstilbud, med gode ordninger for blant annet
699 kommunalt organisert BPA, koordinator og lærings- og mestringstilbud.
- 700 • øke grunnbemanninga i bo- og aktivitetstilbudene.
- 701 • innføre prøveordning med sekstimers arbeidsdag i utvalgte enheter som bidrag til å
702 rekruttere flere vernepleiere.
- 703 • sette i gang prosjektet med toppa bemanning på noen enheter.
- 704 • opprette faste kriseplasser innen BOA.
- 705 • sikre et variert fritidstilbud slik at personer med ulike funksjonsnedsettelse kan ta del i
706 samfunnet som andre, bl.a. i ulike kulturtilbud, turmuligheter osv.
- 707 • sørge for at alle elever som trenger det får tilrettelagt undervisning og
708 spesialundervisning.
- 709 • styrke kompetansen på tegnspråk i helsetjenesten.
- 710 • sørge for at all informasjon fra kommunen er lett tilgjengelig for alle, også folk med
711 syns- og hørselsnedsettelse.
- 712 • at kommunen skal være åpen for interkommunalt samarbeid om kompetanse og
713 tjenester til mennesker med funksjonsnedsettelse.
- 714 • få på plass nok kapasitet i varmtvannsbasseng.

715 Inkludering

716 For at velferdssamfunnet skal være bærekraftig, forutsetter det aktiv deltakelse og inkludering
717 av alle grupper, også minoriteter. Utenforskap svekker velferdssamfunnet og øker
718 forskjellene. Alle skal ha mulighet til å bidra til og være en del av fellesskapet. Ett av tre barn
719 som vokser opp i lavinntektsfamilier i dag er barn av innvandrere. Vi har ikke råd til å la barn
720 vokse opp i fattigdom.

721

722 Trondheim har et ansvar for å bidra til å gi beskyttelse til noen av alle dem som av ulike
723 grunner må flykte. I Trondheim bosetter vi mange flyktninger og asylsøkere, og prioriterer
724 dem med særlige behov. Dette skal vi fortsette med.

725

726 Den økende polariseringen i debatten om asylpolitikk og innvandring splitter oss og er til
727 hinder for inkludering av flyktninger og andre innvandrere i Norge.

728 **Trondheim SV vil:**

- 729 ● styrke biveiledning og samarbeid med utleiende for å styrke inkludering og integrering
- 730 av bosatte flyktninger.
- 731 ● bli traumebevisst by etter modell fra Oslo.
- 732 ● styrke ordningen med mottaksklasser slik at de inkluderes i skolen og møter andre på
- 733 samme alder.
- 734 ● sikre bedre finansiering av språkopplæring for minoritetspråklige barn etter
- 735 opplæringsloven § 2-8 om rett på særskilt språkopplæring. Denne opplæringen kan
- 736 bestå av særskilt norskopplæring, lese- og skriveopplæring på morsmålet og/ eller
- 737 tospråklig fagopplæring.
- 738 ● sikre gode og lovpålagte tjenester til barn og voksne i asylmottak.
- 739 ● at alle i asylmottak skal ha opplæring og fritidsaktiviteter.
- 740 ● sikre papirløse mulighet til å få en fast bolig, lov til å jobbe og rett på sosialhjelp.
- 741 ● styrke de frivillige organisasjonene som jobber med flyktninger for inkludering i
- 742 samfunnet.
- 743 ● opprettholde og styrke voksenopplæring for å møte arbeidslivets økende behov for
- 744 faglært arbeidskraft.
- 745 ● styrke Trondheim voksenopplæringscenter herunder Pedagogisk rehabilitering
- 746 (Trovo).
- 747

748 **NAV**

749 De sosiale tjenestene i NAV sitt samfunnsoppdrag er å bedre levekårene for vanskeligstilte,
750 bidra til sosial og økonomisk trygghet, herunder at alle skal få mulighet til å leve og bo
751 selvstendig.

752
753 SV vil at NAV sine tjenester blir mer tilgjengelig for alle. Åpningstidene i NAV mottakene må
754 utvides og mottakene må bemannes med sosialfaglig ansatte som kan hjelpe folk der og da, i
755 de krisene de står i. Folk må få hjelp når de trenger den!

756

757 **Trondheim SV vil:**

- 758 ● sikre at de ansatte har tid til å gjøre gode sosialfaglige vurderinger i møte med
- 759 brukerne.
- 760 ● ha et tilgjengelig NAV blant annet med bemannet mottak åpent mellom kl. 08.00-1530.
- 761 ● at NAV skal ha nok ressurser til å ha tettere dialog med brukerne og fysiske møter, og
- 762 nok tid til å kartlegge og i samarbeid med brukere finner de mest hensiktsmessige
- 763 tiltakene.
- 764 ● ha satsning på oppfølging av unge voksne i NAV for å sikre tett og god oppfølging og
- 765 forhindre utenforskap.
- 766 ● at andelen ansatte med sosialfaglig kompetanse økes for helhetlig oppfølging og god
- 767 skjønnsutøvelse.
- 768 ● ha tillitsbasert oppgaveutførelse og mindre detaljstyring av NAVs tjenestetilbud.
- 769 ● forbedre kvaliteten i NAV.
- 770 ● sikre forsvarlig midlertidige botilbud for alle målgrupper.

- 771 • øke samarbeidet mellom NAV, videregående skoler og kommunen når det kommer til
772 tiltak mot utenforskap og frafall i videregående skole.

773 8. En ambisiøs kulturkommune

774 Trondheim skal være en by med forståelse for kunstens og kulturens avgjørende rolle
775 i samfunnet. Kunst og kultur skal tenkes inn i alle planer for byutvikling og sikre et
776 mangfold av uttrykk og kulturelle praksiser både innenfor de sentrale
777 kunstinstitusjonene i byens sentrum og ute i bydelene.

778

779 Vi vil styrke satsingen på nyskapende kulturpolitikk for barn og unge, for helse,
780 kunnskap og debatt. Vi ønsker å bruke kultur i integreringspolitikken, i eldre- og
781 seniorpolitikken og i et mangfold av sosiale og geografiske sammenhenger, hvor
782 nyskapende kunstneriske initiativ og pilotprosjekter skal ha en sentral rolle. SV vil ha
783 et særlig fokus på utvikling av brede samarbeidsrelasjoner mellom den profesjonelle
784 kunsten, frivillige aktører og innbyggere.

785

786 Demokratiet forutsetter et bredt ordskifte der alle slags ytringer kommer fram. Vi
787 ønsker å arbeide for en bred og engasjert Trondheims-offentlighet, med en reflektert
788 og opplyst samfunnsdebatt, hvor kulturelle ytringer danner et felles kritisk
789 refleksjonsrom og bidrar aktivt til å utvikle demokratiet.

790

791 Kunsten kan utfordre vår selvforståelse. Markedet vil aldri etterspørre eksistensielle
792 og samfunnsmessige utfordringer i kunstnerisk form og kulturlivet er i dag under sterkt
793 press fra kommersielle krefter som ønsker å gjøre mest mulig av folks fritid og
794 interesser om til konsum. SV vil derfor sikre økte frie midler til kunstproduksjon.

795

796 En mangfoldig kulturkommune for alle

797 Kunst- og kulturopplevelser skal være tilgjengelig for alle. Klasse, økonomi og
798 tradisjoner avgjør i mange tilfeller om den enkelte tar i bruk den store bredden av
799 aktiviteter og tilbud som kulturlivet gir. Trondheim kommunale kulturskole har lange
800 ventelister og må få økte bevilninger dersom dette skal være et tilbud til alle barn uavhengig
801 av økonomisk bakgrunn. Kunst- og kulturproduksjon og framvisning må sikres.

802

803 Trondheim SV vil:

804

- 805 • øke deltakelsen i kunst og kultur gjennom mer midler til medskapende
806 prosjekter i den kulturelle skolesekken, den kulturelle spaserstokken og
807 gjennom målrettede tiltak for lavinntektsgrupper.
- 808 • styrke frivilligsentralene for godt samarbeid mellom frivilligsentralene og
809 kulturaktører.

- 810 ● videreutvikle bibliotekene som sentrale møteplasser for å lese, lytte, ytre seg og
- 811 debattere.
- 812 ● prioritere bydelsbibliotek i levekårsutsatte områder.
- 813 ● øke deltakelse gjennom kulturpraksis i områdeløftene.
- 814 ● tilrettelegge for at kulturarrangører har god tilgjengelighet for mennesker med nedsatt
- 815 funksjonsevne og god tilrettelegging av arbeidsoppgaver for frivillige med
- 816 funksjonsnedsettelse.
- 817

818 Deltakende kulturarenaer

819 Kulturskolen er et viktig tilbud for byens barn og unge. Profesjonelle lærere bidrar til et
 820 høyt nivå og mangfoldig tilbud. Dagens kulturskole har en stor bredde og gir tilbud
 821 innen mange kunst- og kulturpraksiser. Dessverre er det for lang ventetid, og det er
 822 viktig å øke antall plasser og styrke samarbeidet med skolene. I tillegg er prisen for
 823 kulturskolen for høy, slik at mange familier ikke har mulighet til å sende barna på
 824 kulturskolen.

825

826 Trondheim SV vil:

827

- 828 ● sørge for flere individuelle plasser og gruppetilbud på kulturskolen for å sikre at
- 829 alle som ønsker det får et tilbud innen rimelig tid.
- 830 ● gi flere gratisplasser på kulturskolen.
- 831 ● spre ordningen med kulturdager til flere skoler for at flere barn får
- 832 kulturskoleaktiviteter.
- 833 ● styrke den kulturelle skolesekken for å stimulerer alle elever til deltakelse og
- 834 medskapning.
- 835 ● støtte fritidsklubber med midler til utstyr til kunst- og kulturaktiviteter og sørge for gode
- 836 lokaler.
- 837 ● styrke organisasjoner som UFFA, AKKS, Tempo og Studentsamfundet.
- 838 ● støtte og finansiere ISAK sine utbyggingsplaner.
- 839 ● la ISAK disponere en egen tilskuddspott i dialog med ungdommene.
- 840 ● bedre kjønnsbalanse i kulturskolen når det gjelder instrumentvalg.
- 841 ● støtte tiltak som bidrar til større kvinneandel på scener.
- 842 ● ha arbeidspraksisplasser på ISAK.
- 843

844 Støtteordninger til kunst- og kulturfeltet

845 SV legger til rette for en nyskapende og kritisk kunstpraksis og en demokratisk
 846 kulturpolitikk, hvor alle kan inkluderes og delta, uavhengig av alder, rase, etnisk
 847 bakgrunn, kjønn, sosial og geografisk tilhørighet. Støtteordningene i kunst- og
 848 kulturfeltet må styrkes på kunstens premisser. Frie midler er avgjørende for å sikre et
 849 mangfoldig kunst- og kulturtilbud.

850

851 **Trondheim SV vil:**

852

- 853 • ha mer penger til kunstnerstipender og lettere tilgang på midler for
- 854 tverrsektorielle og tverrestetiske prosjekter.
- 855 • sikre forutsigbarhet ved at støtte tildeles over flere år.
- 856 • ha mer støtte til helårsarrangører og egne ordninger utstillere og de som bruker
- 857 nyutdannede kunstnere startfasen av sin karriere.
- 858 • etablere støtteordninger til kunstkritikk.
- 859 • forbedre kunstnerens residensordning og inkludere Trondheimskunstnere i
- 860 ordningen.
- 861 • styrke støtteordningene til amatører og nyetablerte kunstprosjekter innen alle
- 862 sjangere og kunstarter.
- 863 • tilskudd til egenandel for statlige støtteordninger med egenkapitalkrav.
- 864 • Indeksregulere støtteordningene hvert år.
- 865 • Styrke det uorganiserte kulturlivet med insentiver og forenklede
- 866 støtteordninger.
- 867 • Øke tilskuddene til frivillige organisasjoner som arbeider for likestilling og økte
- 868 kvinneandeler i kulturfeltet.
- 869

870 **Produksjons- og visningsarenaer**

871 Gode produksjons- og visningslokaler er avgjørende for å skape kunst og kultur.
 872 Kommunen bør selv både eie og tilrettelegge for aktører som ønsker å etablere
 873 denne typen lokaler. Det er viktig med et mangfold av lokaler slik at det er mulig å
 874 benytte seg av for både amatører og profesjonelle.

875

876 **Trondheim SV vil:**

877

- 878 • oppgradere Olavskvartalet til Trondheims fremste kulturhus fremfor å bruke
- 879 penger på et nytt signalbygg.
- 880 • sikre et godt utvalg av billige lokaler hvor kulturlivet har mulighet til å etablere
- 881 seg, bl.a. gjennom å unngå omregulering av gatenære næringslokaler til bolig.
- 882 • sikre god tilgang på rimelige lokaler for kultur næringer på Nyhavna.
- 883 • støtte etableringen av fellesverksteder.
- 884 • etablere flere musikkbinge i bydelene.
- 885 • åpne for langsiktige leieavtaler i øvings- og produksjonslokaler.

- 886 • tilrettelegge for at den frie scenekunsten får egnede øvings- og
887 fremvisningslokaler.
- 888 • utnytte kapasitet og tilrettelegge for bruk av musikkrom i offentlige bygg og
889 skoler.
- 890 • sørge for nødvendig infrastruktur til å etablere større utendørs konsertarena med
891 kapasitet til å tiltrekke seg verdens største artister.
- 892 • styrke støtteordningene for leie av produksjons- og visningsarealer.

893

894 9. Idrett

895 Idrett bidrar til mestringsfølelse, gode opplevelser og gir viktige helsegevinster. Idrett
896 skaper også viktige sosiale arenaer og bidrar til å bygge lokalmiljø. Trondheim SV
897 mener derfor at det er en viktig kommunal oppgave å legge best mulig til rette for at
898 flest mulig kan drive idrett og friluftsliv på det nivået de ønsker.

899
900 I Trondheim melder idrettsrådet om arealknapphet og kostbare tomter, underskudd på
901 anlegg og utfordring rundt økonomi som noen av de største utfordringene knyttet til
902 gjennomføring av organisert og uorganisert idrett i Trondheim.

903

904 Idrett som inkluderingsarena

905 Deltagelse i organisert idrett er en viktig sosial arena for barn og unge så vel som
906 voksne i byen vår. Idrettstilbudet i Trondheim er variert og tilbyr noe for de aller fleste.
907 Likevel er det mange barn og unge som ikke deltar i idrett. Dette skyldes gjerne
908 mangel på informasjon om tilbud i nærmiljøet og om idrettslagene, kulturelle
909 utfordringer, økonomi og krav til utstyr. Trondheim SV mener kommunen må legge til
910 rette for at alle har muligheten til å delta på idretts- og fritidsaktiviteter uavhengig av
911 sosial eller økonomisk bakgrunn og funksjonsnivå.

912

913 Trondheim SV vil:

914

- 915 ● styrke støtteordningene for inkluderingstiltak i idrettslag.
- 916 ● styrke støtteordningene for utstyrskjøp i idrettslag.
- 917 ● støtte tiltak som gir underrepresenterte grupper tilgang til tilrettelagte
918 idrettsaktiviteter.
- 919 ● etablere flere utstyrssentraler i bydelene.
- 920 ● støtte Idrettsrådet sitt arbeid med idrettskontakter for tilrettelegging i laga.
- 921 ● styrke samarbeidet mellom SFO og idrettslagene, for å garantere at alle barna
922 får en fritidsaktivitet å delta i og sikre god informasjon om tilbud i nærmiljøet.
- 923 ● arbeide for økt likestilling mellom kjønnsdelte idretter med tildeling av hall- og banetid
924 og finansiering.
- 925 ● stimulere idrettslag til allidrett og uorganiserte aktiviteter.
- 926 ● samarbeide med idrettslag for å også legge til rette for at nye grupper voksne tar del i
927 idrett.

928

929 Idrettsanlegg

930 Selv om det stadig bygges nye idrettsanlegg i Trondheim, er det flere idretter som trenger
931 økt kapasitet for å gjennomføre sine aktiviteter. Kommunen skal både selv bygge nye
932 anlegg og støtte klubber som bygger anlegg. Strategien med å etablere idrettshaller ved

933 alle nye skoler videreføres, og det skal også vurderes om det kan legges inn
934 aktivitetsområder når det bygges andre kommunale bygg, slik som helse- og velferdsbygg.
935 Trondheim SV vil prioritere bydelsbasseng og flerbruks ishall høyest i kommende
936 periode.

937

938 **Trondheim SV vil:**

939

- 940 ● prioritere nærmiljøanlegg for å ha anlegg der folk bor, som for eksempel
- 941 skateparker, ballbinger, trimparker, e-sportsanlegg og klatrevegger..
- 942 ● bygge bydelsbasseng øst og en flerbruks-ishall på Tiller.
- 943 ● at det i alle detaljreguleringer skal dokumenteres tilstrekkelig areal for
- 944 idrettsanlegg og uorganisert idrett, på samme måte som det må dokumenteres
- 945 tilstrekkelig skolekapasitet.
- 946 ● sørge for at alle nye og rehabiliterte kommunale kunstgressbaner etableres uten
- 947 plastholdig løst fyllmateriale.
- 948 ● at kommunen bare gir økonomisk støtte til idrettslag som velger kunstgress
- 949 uten plastholdig løst fyllmateriale og tar risikoen for idrettslag som prøve nye ifyll.
- 950 ● videreføre dagens ordning med gratis hall- og baneleie.
- 951 ● gi økonomisk støtte til idrettslag som har egne anlegg og gi klubbene
- 952 økonomisk garanti for å oppgradere allerede eksisterende anlegg.
- 953 ● flere utendørs gratis tufteparker.

954

955

956 10. Arbeidsliv

957 SVs mål er et arbeidsliv for alle. Trondheim kommune har om lag 15.000 ansatte. Det
 958 gjør oss til den største arbeidsgiveren nord for Dovre. Trepartssamarbeidet er
 959 grunnpilaren i å skape et demokratisk og trygt arbeidsliv. Trondheim kommune skal
 960 være en foregangskommune når det kommer til utvida partssamarbeid og skal
 961 gjennomføre en tillitsreform som styrker ansattes stemme og medvirkning i viktige
 962 spørsmål som angår dem.

963 Trondheim SV vil:

- 964 ● at Trondheim skal være en foregangskommune når det kommer til partssamarbeid.
- 965 ● styrke arbeidsmiljøenheten som bedriftshelsetjeneste og styrke det
- 966 psykososiale arbeidet for å bedre arbeidsmiljø, spesielt for ansatte innen
- 967 helse-, velferds- og oppvekstfeltet.
- 968 ● ha en bemanningsnorm i barnehagene som gjelder hele åpningstiden.
- 969 ● gi tilbud om lønnet videreutdanning og/eller faglig utvikling til alle ansatte i
- 970 kommunen.
- 971 ● innføre 30-timers uke, først og fremst for de mest krevende omsorgsyrkene
- 972 innen helse, velferd og oppvekstsektoren.
- 973 ● at det skal kun lyses ut hele stillinger innen helse, velferd- og
- 974 oppvekstsektoren, og vi ønsker å fjerne/ redusere ufrivillig deltid ved at
- 975 deltidsansatte skal få tilbud om økt stilling før det utlyses nye stillinger.
- 976 ● jobbe for kronetillegg i sentrale oppgjør slik at de økonomiske forskjellene
- 977 mellom yrkesgruppene ikke øker.
- 978 ● sikre profittfri velferd.
- 979 ● jobbe for at kommunen tar imot flere lærlinger på aktuelle områder for virksomheten.
- 980 ● ha tettere samarbeid med NAV og jobbspesialister i kommunen for å rekruttere flere,
- 981 bekjemper utenforskap og samtidig som et tiltak for å imøtekomme
- 982 rekrutteringsutfordringer innen helse og velferd.
- 983 ● at eldre som ønsker å jobbe etter pensjonsalder skal få tilbud om det, fortrinnsvis på
- 984 tidligere arbeidsplass men også etter ønske og behov i kommunen.
- 985 ● utvikle nærledelse og relasjonell ledelse.

986

987 Tillitsreform

988 En av våre viktigste samfunnsressurser er sosial kapital. SV mener at profesjonene i
 989 offentlig sektor i størst mulig grad skal få styre sin egen arbeidshverdag. Gjennom
 990 dialog med de ansatte i offentlig sektor skal vi gjennomføre en tillitsreform og
 991 redusere rapporteringskrav og unødvendig byråkrati.

992

993 Trondheim SV vil:

994

- 995 ● redusere unødvendig rapportering og gi mer tillit til fagfolkene i kommunen.
- 996 ● at ledere i skole-, helse- og sosialomsorg skal være fagfolk knyttet til
- 997 profesjonene i de ulike sektorene.
- 998 ● gjennomføre en tillitsreform som bygger på læringsfremmende styringsprinsipper.
- 999 ● satse på mentorordningen for nyutdannede.
- 1000 ● avvikle bestiller-utfører-modellen.
- 1001

1002 **Bemanning og heltid**

1003 Mange ansatte i kommunen rapporterer om stort arbeidspress. For å løse denne
 1004 utfordringen mener SV det er nødvendig med flere ansatte på enhetene. I tillegg vil vi
 1005 ha en heltidskultur i tett samarbeid med fagbevegelsen. Ulike faser av livet krever
 1006 ulike arbeidsforhold. Det skal være mulig å jobbe heltid i kommunen og kombinere
 1007 dette med for eksempel familieliv. Kommunen sliter med å rekruttere nok fagpersonell
 1008 til helsefaglige stillinger. Stillingene må gjøres mer attraktive ved å tilby hele stillinger,
 1009 ha nok ansatte på jobb og ved å innføre 30-timersuke for kommunalt ansatte innenfor
 1010 helse- og omsorgssektoren og ansatte i barnehage. Arbeidsdagen skal være
 1011 organisert slik at ansatte har gode arbeidsdager, og ikke blir utslitt og syke. Dette
 1012 krever nok fast ansatte folk på jobb, ressurser, god ledelse og godt arbeidsmiljø.

1013

1014 **Trondheim SV vil:**

1015

- 1016 ● sørge for nok og god bemanning.
- 1017 ● at naturlig fravær som sykdom, ferieavvikling og permisjoner i kommunens
- 1018 organisasjon skal dekkes av egne faste ansatte.
- 1019 ● videreføre regelen om at kommunen kun utlyser heltidsstillinger.
- 1020 ● etterspørre god statistikk for andelen heltid innen ulike grupper og hvert nivå sektorer.
- 1021 ● redusere arbeidstimer (timetall) for seniorer slik at disse kan stå lengre i arbeid
- 1022 om de ønsker.
- 1023 ● øke grunnbemanningen og tilby hele, faste stillinger, for å sikre kvalitet og kontinuitet i
- 1024 tjenestene.
- 1025 ● opprette kommunal vikarpool fremfor innleie og bruk av bemanningsbyråer.
- 1026 ● sørge for riktig arbeidstidsregistrering for ansatte med delt dagsverk eller flere
- 1027 stillinger.
- 1028

1029 **Likestilling**

1030 Likestilling i arbeidslivet bør være en selvfølge. Norge har en høyere andel kvinner i
 1031 arbeidslivet enn noe annet land, men fremdeles er arbeidslivet sterkt kjønnsdelt, både
 1032 når det gjelder yrkesvalg og stillingsandeler. Kvinner er overrepresentert når det
 1033 kommer til både deltidsstillinger og midlertidige ansettelser. Dette er med på å
 1034 opprettholde lønnsforskjeller og begrenser valgfrihet. Trondheim kommune er
 1035 arbeidsgiver for mange kvinner og har et særskilt ansvar for å sikre likelønn både på

1036 egen arbeidsplass og i forbindelse med anbud. Vi skal ha en lønnspolitikk som bygger
 1037 på prinsippet om lik status og lønn for arbeid av lik verdi og likt kompetansekrav. For
 1038 å utforme god lønnspolitikk, er det viktig med god statistikk i kommunens årsrapport
 1039 som viser lønnsutvikling for kvinner og menn innen hvert stillingsnivå.

1040 Trondheim SV vil fortsette å prioritere likelønn i kommende lønnsforhandlinger og vil
 1041 ha lønnsoppgjør med kronetillegg, i stedet for prosenttillegg hvor de med høyest lønn
 1042 kommer best ut. Vi vil ha et lavtlønns tillegg utenom avtalt ramme for lønnsoppgjørene
 1043 basert på frontfagene.

1044 **Trondheim SV vil:**

- 1045
- 1046 ● jobbe for at det blir satt av midler en likelønns pott i lønnsoppgjørene.
 - 1047 ● at kommunen skal fastsette en forpliktende likelønnsplan.
 - 1048 ● stille krav til likelønn ved anbud.
 - 1049 ● jobbe for at kommunen kun unntaksvis går bort fra regelen om å lyse ut hele og
 1050 faste stillinger.
 - 1051 ● innføre 30-timersuke i deler av helse- og oppvekstsektoren.
 - 1052 ● styrke kommunale prosjekt med mål om å få flere menn inn i omsorgssektoren
 1053 og flere kvinner inn i mannsdominerte yrker.
 - 1054 ● sørge for trygge garderobeforhold for alle.

1055 **Et seriøst og inkluderende arbeidsliv**

1056 Trondheim kommune må ta ansvar for et seriøst arbeidsliv uten sosial dumping.
 1057 Kommunen må bruke sin innflytelse gjennom anbud og innkjøp for å presse fram
 1058 gode lønns- og arbeidsbetingelser hos de som leverer varer og tjenester til
 1059 kommunen, men også støtte og samarbeide med fagforeningene og
 1060 bransjeorganisasjonene for å fjerne useriøse aktører.

1061 **Trondheim SV vil:**

- 1062
- 1063 ● bruke kommunens innkjøpsmakt til å fremme et anstendig arbeidsliv med hele
 1064 faste stillinger og ordnede lønns- og arbeidsvilkår.
 - 1065 ● ha tiltak for å øke organisasjonsgraden, spesielt blant unge arbeidstakere for å sikre
 1066 et trygt og forutsigbart arbeidsliv.
 - 1067 ● sørge for at alle veiledere med ansvar for lærlinger skal ha relevant fagbrev, bestått
 1068 veilederopplæring, samt sikres tid med lærlingen.
 - 1069 ● at kommune skal opprette/ ta imot flere lærlinger og lære kandidater.
 - 1070 ● at kommunen må være en foregangsarbeidsgiver for å inkludere mennesker med
 1071 funksjonsvariasjoner og midlertidig nedsatt arbeidsevne.
 - 1072 ● opprette flere VTA-plasser i kommunen.
 - 1073 ● ansette mennesker med hull i CVen.
 - 1074 ● at kommunale enheter skal ha riktig kompetanse på rett sted og oppdaterte
 1075 kompetanseplaner på enhetene.

- 1076 ● sikre et trygt arbeidsliv med vern mot vold og trusler på arbeidsplassen.
- 1077 ● sørge for hensiktsmessig arbeidstøy til ansatte i helse- omsorg og oppvekstsektoren.
- 1078 ● styrke kommunal arbeidsformidling i nært samarbeid med NAV.
- 1079 ● at papirløse skal kunne tilbys jobb i kommunen.
- 1080 ● hindre at kommersielle driver kommunale velferdstjenester.

1081

1082 **11. Rettighetspolitikk**

1083 Et mangfoldig samfunn er et bedre og rikere samfunn for alle. Trondheim skal være en
 1084 kommune som verdsetter mangfoldet og en kommune der alle er likestilte, uavhengig av
 1085 kjønnsidentitet, seksuell orientering, funksjonsevne, etnisk bakgrunn, kulturelle tradisjoner, tro
 1086 og livssyn.

1087 **Antirasisme, flerkulturelt mangfold og** 1088 **representasjon**

1089 Diskriminering basert på hudfarge, kulturell, religiøs eller etnisk tilhørighet er fremdeles
 1090 utbredt både i arbeidslivet, på boligmarkedet og ellers i samfunnet. Dette er uakseptabelt. SV
 1091 mener at ansatte i kommunale tjenester og andre viktige posisjoner må gjenspeile mangfoldet
 1092 i byen. Det er derfor viktig å rekruttere bredt ved tilsetting i kommunale stillinger. Trondheim
 1093 skal være en rasismefri sone.

1094

1095 Trondheim skal være en trygg by for alle og byens innbyggere skal slippe å bli utsatt for hat
 1096 og rasisme der de bor og jobber. Aktører som er kjent for å spre hatefulle budskap og som
 1097 tidligere er dømt for brudd på rasismeparagrafen bør henvises til å demonstrere der publikum
 1098 selv må oppsøke dem, ikke i nærheten av arbeidsplasser og transportknutepunkter.
 1099 Kommunen bør selv ta initiativ til å anmelde brudd på rasismeparagrafen fremsatt i
 1100 forbindelse med demonstrasjoner på kommunal grunn.

1101

1102

1103 **Trondheim SV vil:**

1104

- 1105 ● jobbe aktivt mot rasisme og for inkludering allerede i barnehagen.
- 1106 ● opprette et livssynsåpent seremonirom for gravferd i tilknytning til en av gravlundene,
 1107 som er stort nok til å sikre alle innbyggere tilgang.
- 1108 ● støtte tiltak fra ideelle og religiøse aktører som jobber med interreligiøst dialogarbeid.

1109

1110 **Feminisme og kvinnefrigjøring**

1111 Trondheim SV er et feministisk parti og jobber for full kvinnefrigjøring. Vi må anerkjenne at
 1112 likestillingskampen ikke er vunnet. Derfor må vi jobbe for kvinnefrigjøring og likestilling på alle
 1113 samfunnsnivå. Dette innebærer blant annet å bekjempe vold mot kvinner, ha gode

1114 overgrepsmottak, støtte kvinneorganisasjoner lokalt og innføre tiltak mot seksuell
1115 trakassering.

1116

1117 **Trondheim SV vil:**

1118

- 1119 ● prioritere Kriesesenterprosjektet og sørge for at det nye kriesesenteret i Trondheim har
- 1120 fasiliteter som gir trygghet både til voldsutsatte med barn og voldsutsatte i aktiv rus.
- 1121 ● sørge for trygge kommunale boliger for voldsutsatte.
- 1122 ● sikre rett til separat mekling for voldsutsatte i barnefordelingssaker.
- 1123 ● innføre en kunnskapsbasert og forpliktende handlingsplan mot vold i nære relasjoner.
- 1124 ● sørge for at alle skoler i kommunen skal tilby gratis bind og tamponger.
- 1125 ● videreføre økonomisk støtte til Feministhuset og sikre støtte til nytt kvinnehelsehus.
- 1126 ● innføre forpliktende handlingsplaner mot seksuell trakassering på skolene i
- 1127 kommunen.
- 1128 ● jobbe for exit-program for kvinner som lever i prostitusjon.
- 1129 ● styrke den kommunale jordmortjenesten.
- 1130 ● fortsette arbeidet for en strippefri by.
- 1131 ● styrke overgrepsmottaket, og sørge for at det finnes gode ressurser for voldtekts- og
- 1132 overgrepsofre i en periode etter overgrepet.
- 1133 ● ha gode tilbud for unge kvinner og menn som blir utsatt for negativ sosial kontroll.
- 1134 ● ha flere gatenavn og byrom som hedrer kvinner.
- 1135 ● innføre selvforsvarskurs for jenter på ungdomsskolen.

1136

1137 **Skeive rettigheter/ Kjønn- og seksualitetsmangfold**

1138 Alle skal ha frihet til å være seg selv, og elske den de vil. Trondheim SV vil ta kampen mot all
1139 diskriminering på bakgrunn av kjønn, kjønnsuttrykk og seksuell orientering, og sørge for at
1140 Trondheim er en kommune der det er trygt å være skeiv. Skal vi klare det, må vi blant annet
1141 øke kompetansen på kjønns- og seksualitetsmangfold, støtte skeive organisasjoner og
1142 arrangement lokalt, og jobbe for eit regionalt helsetilbud for transpersoner.

1143

1144 **Trondheim SV vil:**

1145

- 1146 ● sikre gode rammevilkår for organisasjoner som arbeider for skeives rettigheter.

- 1147 ● følge opp handlingsplan for skeive.
- 1148 ● sette fokus på skeive flyktningers særskilte utfordringer.
- 1149 ● synliggjøre og styrke helsestasjon for ungdom.
- 1150 ● styrke Kompetansesenteret for kjønn og seksualitet med lege.
- 1151 ● styrke den regionale oppfølgingen av mennesker med kjønnsinkongruens.
- 1152 ● fortsette arbeidet med gode tiltak for skeive eldre.
- 1153 ● bidra til synliggjøring av at byen er en trygg by for skeive gjennom symboler i det offentlige rom, for eksempel regnbuegate/ torg eller regnbuebuss.
- 1154
- 1155

1156 Funksjonsmangfold

1157 Mennesker med nedsatt funksjonsevne blir altfor ofte glemt i kampen mot diskriminering.
 1158 Trondheim SV skal kjempe mot all funksjonsdiskriminering, og jobbe for en inkluderende
 1159 kommune der alle får sine rettigheter ivaretatt og kan leve gode liv. Da må vi sørge for at vi
 1160 har en inkluderende skole med tilstrekkelig pedagogisk kompetanse til å ivareta alle elever. Vi
 1161 må ha gode helse- og omsorgstjenester, og trygge boliger for mennesker med
 1162 funksjonsnedsettelse.

1163

1164 Trondheim SV vil:

1165

- 1166 ● sørge for at alle elever som trenger det får tilrettelagt undervisning og
 1167 spesialundervisning.
- 1168 ● sikre mennesker med funksjonsnedsettelse selvbestemmelse i boligspørsmål.
- 1169 ● sørge for at mennesker med funksjonsnedsettelse får informasjon om retten til
 1170 startlån, tilpasningstilskudd og kommunal bostøtte.
- 1171 ● jobbe for et bedre helse- og omsorgstilbud, med gode ordninger for blant annet
 1172 kommunalt organisert BPA, koordinator og lærings- og mestringsstilbud.
- 1173 ● styrke kompetansen på tegnspråk i helsetjenesten.
- 1174 ● styrke barn og unge sin rett til å kunne delta på aktiviteter tilrettelagt for
 1175 funksjonsutfordringer.
- 1176 ● sørge for at all informasjon fra kommunen er lett tilgjengelig for alle, også folk
 1177 med syns- og hørselsnedsettelse.
- 1178 ● at kommunen skal være åpen for interkommunalt samarbeid om kompetanse
 1179 og tjenester til mennesker med funksjonsnedsettelse.
- 1180 ● få på plass et varmtvannsbasseng.

1181

1182 **12. Trondheim som** 1183 **solidaritetskommune**

1184 Trondheim er og skal være en mangfoldig og flerkulturell kommune. Målet er en raus
1185 kommune der alle har like muligheter, uansett tro, etnisitet eller kulturell bakgrunn. Trondheim
1186 skal vise solidaritet og bidra til kulturutveksling gjennom internasjonalt samarbeid.

1187 **Vennskapsbyer og internasjonalt samarbeid**

1188 Trondheim kommune har i dag 13 vennskapsbyer. Trondheim SV vil at
1189 vennskapsbysamarbeidet skal gjenspeile solidaritet med byer i svært krevende situasjoner og
1190 bli noe mer enn det er i dag. Kultur- og kunnskapsutveksling er alle tjent med. Vi vil
1191 revitalisere vennskapsbysamarbeidet. Det skal være gjensidig og givende for innbyggere i
1192 begge byer.

1194 **Trondheim SV vil:**

- 1195
- 1196 ● at vennskapsbysamarbeidet skal bety og gi mer for innbyggerne i begge byer.
- 1197 ● at særlig samarbeidet med Ramallah skal styrkes.
- 1198 ● at Trondheim skal lære integrering og solidaritet av sine vennskapsbyer.
- 1199 ● utvikle samarbeidet med alle vennskapsbyer gjennom skoleprosjekter, utvekslinger og
- 1200 felles kulturelle prosjekter.
- 1201 ● at Trondheim kommune skal avslutte samarbeid med vennskapsbyer i stater som
- 1202 bryter folkeretten.

1203 **Etiske investeringer**

1204 Trondheim SV vil at verdiene i kraftfondet i langt større grad skal brukes som et virkemiddel til
1205 en positiv utvikling gjennom etisk forvaltning. Trondheim SV har kjempet for at fondet skal ha
1206 strenge etiske retningslinjer og vil kjempe videre for at fondet brukes som et instrument for en
1207 mer miljøvennlig og rettferdig verden.

1208 1209 **Trondheim SV vil:**

- 1210
- 1211 ● trekke fondets investeringer ut av all fossil energi.
- 1212 ● sikre at Trondheim kommunale pensjonskasse (TKK) og kraftfondet ikke investerer i
- 1213 selskaper som har forretningsforbindelser i eller med ulovlige bosettinger i Palestina
- 1214 og Vest-Sahara.
- 1215

1216 **13. Næringsliv**

1217 Trondheim skal ha godt samspill mellom næringsliv og de folkevalgte organer. Utdanning og
 1218 utjevning, styrke faglige rettigheter, nyskapning og teknologiutvikling må ligge til grunn for
 1219 byens næringsutvikling. I tillegg må vi gjennom planarbeid sikre nok plass til
 1220 næringsvirksomhet og motvirke omdisponering fra næringsareal til boligformål.

1221
 1222 En viktig forutsetning for et godt næringsliv, er at kommunen tiltrekker seg arbeidskraft som
 1223 næringslivet trenger. Trondheim skal ikke bare være teknologihovedstaden: Den skal også
 1224 være en inkluderende teknologi- og kunnskapsby; en by hvor det er lett å leve miljøvennlig
 1225 med gode offentlige tjenester. Barnehage, skole, god kollektivdekning og helsetilbud,
 1226 sammen med et rikt kulturtilbud og gode friluftsmuligheter, er sentrale forutsetninger for at
 1227 byen skal være attraktiv for bedrifter.

1228
 1229 Store kultur og idrettsarrangementer gir grunnlag for hotell- og servicenæring, turisme,
 1230 museum og kulturtilbud. God infrastruktur som tilrettelegger for kultur- og idrettsanlegg, gjør
 1231 Trondheim attraktiv og konkurransedyktig som arrangementskommune.

1232

1233 **Trondheim SV vil:**

1234

- 1235 • ha en langsiktig og bærekraftig arealpolitikk slik at det er forutsigbare rammer for
- 1236 næringslivet både når det gjelder næringsarealer og utvikling av boligmarkedet.
- 1237 • utnytte næringsarealene bedre med høyere tetthet og parkering under bakken.
- 1238 • være garantister for at kommunale tomter ikke selges spekulativt, men at de utvikles
- 1239 med tanke på miljø, trivsel og diversitet.
- 1240 • tilgjengeliggjøre og redusere prisen for leie av kommunale fortau slik at flere kafeer
- 1241 kan åpne uteservering.
- 1242 • styrke Midtbyen som handelssentrum.

1243

1244 **Innovative og miljøvennlige innkjøp**

1245 Trondheim kommune er en stor offentlig innkjøper og en viktig premissgiver for regionens
 1246 næringsliv. Ved å vektlegge klima og miljø med strenge krav i sine anskaffelser kan
 1247 kommunen bidra til å utvikle et næringsliv som tar ansvar for miljø og sosiale utfordringer.

1248

1249 **Trondheim SV vil:**

- 1250 • sikre kompetente innkjøpere i god kontakt med næringslivet i alle faser og gjør det
- 1251 attraktivt å utvikle nye løsninger.
- 1252 • gjennomføre flere innovative anskaffelser med samspill, dialog og forhandlinger.
- 1253 • fremme klima- og miljøvennlig omstilling med krav til å kutte forurensning, plastforbruk
- 1254 og klimagassutslipp i innkjøp og anskaffelser.

1255 **Trondheim skal ha gründere med rettigheter**

1256 Trondheim er Norges teknologihovedstad. Byen har NTNU og fremragende forskere,
 1257 gründere, fagarbeidere og arbeidere. De aller fleste inkubatorer og kontorfelleskap er gode
 1258 private initiativ som drives på entusiasme, men noe mangler.

1259

1260 **Trondheim SV vil:**

1261

- 1262 ● etablere en kommunal rådgivertjeneste spesielt rettet mot gründere og oppstartsfirma
- 1263 som rådgir om fagorganisering, pensjon, offentlige avgifter og
- 1264 støtte/stønadsordninger.

1265 Øke markedet for lokalmat

1266 Trøndelag omtales som Norge sitt spiskammer. Vi har prisbelønte produsenter og Norges
 1267 største lokalmatfestival. Næringen vokser og har skapt mange bærekraftige arbeidsplasser.
 1268 Det er utfordringer innen distribusjon av varene. Markedet er mye større enn de
 1269 produsentene når.

1271 **Trondheim SV vil:**

1272

- 1273 ● tilrettelegge for direktesalg fra matprodusenter til forbruker med gode markedsplasser
- 1274 for et større næringsgrunnlag.
- 1275 ● ha et samarbeidsforum mellom politikere og lokale matprodusenter.

1276 Politikk for utelivet

1277 SV ønsker å legge til rette for seriøse aktører i restaurant- og utelivsbransjen med et bredt
 1278 tilbud i utelivet. Vi mener at små kulturaktører som galleri og platebutikker bør få mulighet til å
 1279 få skjenkebevillingen i forbindelse med kunstutstillinger og konserter.

1280

1281 **Trondheim SV vil:**

1282

- 1283 ● opprette en støtteordning for uteplasser med et kulturprogram.
- 1284 ● gjøre det enklere for seriøse aktører å etablere uteservering og arrangere
- 1285 kulturarrangement på gateplan.
- 1286 ● ikke tillate skjenking på strippeklubber.

1287

1288 14. Demokrati og medvirkning

1289 Trondheim SV vil utvide demokratiet. Flest mulig må ha reelt innsyn og innflytelse over
1290 beslutningsprosessene. Det er for vanskelig for innbyggerne å finne frem i saker som berører
1291 dem, for eksempel arealplaner eller avgjørelser som berører barns skolehverdag for å nevne
1292 noe. SV ønsker å gjøre relevant informasjon lettere tilgjengelig for befolkningen.

1293
1294 Trondheim SV vil sikre offentlig eierskap og direkte demokratisk styring over viktig
1295 infrastruktur og funksjoner. Formannskapsmodellen stiller større krav til skillet mellom
1296 administrasjon og politisk ledelse. Modellen forutsetter mer åpenhet om saksdokumenter og
1297 prosesser i politisk nivå enn den parlamentariske modellen, med et klarere skille mellom
1298 administrasjonens faglige utredninger og den politiske ledelsens vurderinger i
1299 saksdokumentene. Det er ikke opplagt i en parlamentarisk modell der politisk ledelse styrer
1300 fagetatene. En parlamentarisk modell som gir til posisjon og opposisjon like muligheter til å få
1301 faglige vurderinger, krever mye ressurser og er derfor svært kostbar.

1302 Høye godtgjøringer kan skape avstand mellom folkevalgte og dem vi representerer. SV
1303 mener at godtgjøringen til politikere skal bremses. Det er viktig i en tid der de aller fleste får
1304 mindre kjøpekraft. Vi skal ikke undervurdere arbeidet som folkevalgte gjør, med tungt ansvar,
1305 stor arbeidsmengde og ugunstig arbeidstid. Godtgjøringene må reflektere det. For høye
1306 godtgjøringer gjør det likevel vanskelig for folk å identifisere seg med folkevalgte, og for
1307 folkevalgte blir det vanskeligere å sette seg inn i velgernes utfordringer. Godtgjøring skal
1308 verken være en motivasjon for å rekruttere til politikken eller for å bli der.

1309 Politisk nivå i Trondheim består av flere kommunale råd og bystyret med sine utvalg og
1310 komiteer. I alle disse organene er mangfoldig representasjon viktig for at politisk nivå skal
1311 representere hele befolkningen. Alle skal ha mulighet til å delta, vi anerkjenner at fritid og
1312 familieliv er viktig, også for de folkevalgte. Politiske møter bør skje på dagtid med
1313 kompensasjon for tapt arbeidsfortjeneste.

1314 Trondheim SV vil:

- 1315
- 1316 ● ikke privatisere eller konkurranseutsette selskaper, tjenester eller enheter.
- 1317 ● beholde formannskapsmodellen.
- 1318 ● at folkevalgte ikke skal være blant de 10 prosent best betalte i landet.
- 1319 ● at alle politiske møter gjennomføres på dagtid.
- 1320 ● jobbe for bred og mangfoldig representasjon i politiske fora og organisasjoner som får
- 1321 kommunal støtte.

1322

1323

1324

1325 Samfunnsdeltakelse

1326
1327 Ulike former for deltakende demokrati må prøves ut og rådene i Trondheim må få en mer
1328 fremtredende rolle. Klæbu har, etter kommunesammenslåing, et eget nærmiljøråd. SV har

1329 reell vilje til å flytte makt ut. Deltakelse og makt over beslutninger skaper tilhørighet og
 1330 eierskap. Gjennom forsøksprosjekt med deltakende budsjettering og utforming av fellesareal
 1331 vil vi at flere får makt over sitt nærmiljø. SV ønsker å øke innbyggernes innflytelse over
 1332 utviklingen i egen bydel.

1333

1334 Høy valgdeltakelse er en forutsetning for et velfungerende demokrati. Enkelte velger bevisst å
 1335 ikke stemme, mens andre ikke er klar over at de har stemmerett i kommunevalg. Dette
 1336 gjelder blant annet en del med permanent opphold. Mangel på tillit til det politiske systemet
 1337 bidrar til økt polarisering og utenforskap. Derfor er det viktig at folkevalgte opptrer redelig,
 1338 samt at tilliten forvaltes på en god måte.

1339

1340 Hvem som har stemmerett avgjør hvilke saker som settes på dagsorden og hvem som
 1341 kommer til orde i den offentlige debatten. Derfor går SV inn for stemmerett for 16-åringer.

1342

1343 Retten til kvalifisert tolk er lovfestet fra og med januar 2022. Likevel ser vi at det benyttes
 1344 ukvalifiserte tolker. De fleste tolker arbeider på tilkallingskontrakter eller som selvstendig
 1345 næringsdrivende på oppdrag fra Tolketjenesten og andre tolkeformidlingstjenester.
 1346 Trondheim kommune benytter seg i stor grad av tilkallingstolker. Bedre og mer forutsigbare
 1347 arbeidsforhold for tolkene vil også gi bedre tjenester for innbyggerne. Viktig informasjon til
 1348 innbyggerne må formidles på ulike språk, inkludert tegnspråk.

1349

1350 **Trondheim SV vil:**

1351

- 1352 ● teste ut deltakende budsjettering.
- 1353 ● etablere politiske bydelsutvalg.
- 1354 ● jobbe for at områdeløft Lademoen og Tempe/Sorgenfri skjer sammen med
 1355 innbyggerne.
- 1356 ● utvikle nye, framtidsrettede metoder for medvirkning og involvering.
- 1357 ● at de kommunale rådene ikke skal ha medlemmer fra bystyret.
- 1358 ● sikre bedre og tidligere innbyggermedvirkning.
- 1359 ● ha lettere tilgang til saksdokumenter.
- 1360 ● jobbe for at 16 åringer får stemmerett.
- 1361 ● sørge for at kommunen bruker klarspråk i alle kommunale tjenester.
- 1362 ● gjøre det enklere for folket i kommunen å komme med sine meninger i politiske
 1363 avgjørelser som berører dem.
- 1364 ● ivareta retten til kvalifisert tolk for alle som har behov for det.
- 1365 ● bedre arbeidsvilkår for tolker i kommunal tjeneste.

1366 **Digital kommune**

1367

1368 Det digitale livet gjennomsyrrer alle aspekter i folks liv. Med internasjonale storselskaper som samler
1369 informasjon og begrenser brukernes rettigheter, så har vi forringet kontroll over alt fra demokratiet til
1370 det mest personlige folk har. SV mener at Trondheim kommune bør bli et foregangskommune som kan
1371 lede an prosjekter som følger etter SV arbeidsprogram nasjonalt innen Informasjon, data og
1372 personvern.

1373

1374 **Trondheim SV vil:**

1375

- 1376 ● sørge for at alt IT i kommunalt regi, så langt det er mulig, ta i bruk fri programvare.
- 1377 ● alle digitale tjenester i kommunen skal være tilgjengelig for alle brukere uavhengig av
- 1378 plattform.
- 1379 ● apper for tjenester tilknytter det offentlige som AtB, bysykler og andre skal være tilgjengelig
- 1380 for folk uavhengig av plattform, og helst tilgjengelig via nettleser eller lokal automat.
- 1381 ● opprette et lokalt IT-support og friprogsenter som bidrar til hjelp og kunnskap om frie og gratis
- 1382 alternativer til kommersiell programvare.
- 1383 ● jobbe for å motvirke digitalt utenforskap.

1384

1385

1386

1387

1388

1389

1390

1391

1392

1393

1394

1395